

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

УДК 159.922.8:331.54

ВПЛИВ ЕМОЦІЙ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МОЛОДІ

Біліченко О.С.,

кандидат економічних наук, доцент,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** у дослідженні розглянуто поняття «емоції» та окреслено їх роль у житті людей. Особливу увагу приділено особливостям впливу емоцій на поведінку молоді. Визначено основні складнощі щодо професійного самовизначення сучасної молоді та досвід Миколаївського національного аграрного університету у вирішенні цієї проблеми.*

***Ключові слова:** особистість, професійне самовизначення, молодь, професійна діяльність, емоції, професійний вибір.*

Емоції – переживання та стани, які відображають відношення людини до подій, які відбуваються з нею. Кожна ситуація викликає відчуття певних емоцій. Це допомагає проживати повноцінне життя та адекватно реагувати на події, які відбуваються. Важливо усвідомлювати, яке значення для формування суб'єктивного відношення та подальшого розвитку обставин посідає перше враження.

Емоції відіграють важливу роль у нашому житті. Вони впливають на здатність виконувати повсякденну роботу, взаємодіяти із оточуючими людьми, формувати комунікативні зв'язки, орієнтуватися у навколишньому середовищі, змінювати самопочуття, приймати рішення, тобто, щоразу проживати неповторні моменти.

Спроб до класифікації емоцій було багато. Але враховуючи складність змісту емоцій, їх різноманітність і водночас деяку спорідненість відчуттів, наразі єдиної теорії не існує. На основі базових емоцій, запропонованих Полом Екманом, використовуючи дослідження етологів, еволюційних і когнітивних психологів, сформовано кілька класифікацій емоцій. Заслуговує на увагу «колесо емоцій» Роберта Плутчика. Центральне коло колеса – афекти, середнє коло відображає базові емоції, а зовнішнє, ілюструє деякі складні емоції. Чим далі емоція розташована від центру, тим менш інтенсивним є переживання. У нижній точці, де пелюстки стуляються, досягається повний спокій (емоційний нуль).

Проблеми співвідношення раціонального й емоційного при прийнятті рішень у своїх наукових роботах розглядали Дж. Локк, С. Епштайн, Д. Канеман, Д. Гоулман, Р. Лазарус, А. Елліс, А. Бек та інші психологи.

Раціональний (від лат. ratio – розум) або інтуїтивний тип мислення досліджував Сеймур Епштайн. Він стверджував, що людина використовує аналітично-раціональну та інтуїтивну системи сприйняття. Ці системи

працюють паралельно й у постійній взаємодії, що дозволяє більш швидко і ефективно приймати рішення й знаходити відповіді на різні запитання.

У дискусії щодо співвідношення емоційності та раціональності при прийнятті рішень, економісти спираються на концепцію раціональної поведінки. В її основу покладено три аксіоми гіпотези раціональної поведінки. Перша, передбачає, що людина знає, чого бажає. Друга, що вона може порівняти доступні їй набори благ. Третя, що вона обирає той набір, якому віддає найбільшу перевагу. Таким чином, моделювання поведінки індивіда, при прийнятті рішення, зводиться до формалізації його індивідуальних вподобань і смаків, визначенні його спроможності на основі реального доходу і ситуації на ринку, співставлення бажань й можливостей при здійсненні вибору, що максимізує його добробут [1, с.44].

Думки (когніції) – є головним чинником, який визначає емоційний стан особистості. У нормальному стані мислення включає почуття, емоції і до певної міри стимулюється ними, а останні включають когніції. Як індивід інтерпретує подію, таку емоцію він і отримує. Саме тому, вплив на думки є найкоротшим шляхом зміни емоційного стану людини.

Американський психолог Альберт Елліс, автор раціонально-емоційної поведінкової терапії запропонував модель АВС. У формулі $A \times B = C$, А – подія, що активується, В – наші уявлення про устрій світу, С – наслідки (складна емоція). Коли сильний емоційний наслідок С виникає на основі збудливої події А, то може здатися, що А викликає С. Проте, насправді, емоційний наслідок виникає під впливом системи переконань людини, а саме, В. Небажані емоційні наслідки Альберт Елліс називає ірраціональними переконаннями і пропонує спростовувати їх шляхом наведення раціональних аргументів і доказів, вказуючи на неадекватність поведінки індивіда [2].

Молодій людині дуже важливо розуміти, усвідомлювати та контролювати свої емоції. Це не завжди допомагає робити правильний вибір на шляху до професійного самовизначення, давати собі раду в складних життєвих ситуаціях, опановувати себе при розв'язанні конфліктів, підтримувати оточуючих у скрутні моменти. Емоції мають різний рівень інтенсивності й збудження. Не останню роль емоції відіграють у передбаченні розвитку певних ситуацій та мобілізації внутрішніх сил для виконання завдань або вирішення проблем. Емоції допомагають і навпаки заважають сприймати постійний потік інформації.

Важливо пам'ятати, що вибір професії – це відповідальний етап у житті молоді. Від того, наскільки виважено зроблений вибір спеціальності, від подальшої наполегливої праці над вдосконаленням професійних вмінь і навичок, від здатності використовувати власні емоційно-вольові якості для досягнення поставленої мети залежить професійний шлях і кар'єрний успіх.

Психологічною умовою процесу професійного самовизначення студентської молоді є активація й актуалізація процесів становлення її суб'єктивної картини світу, формування соціальної позиції та основ світогляду.

Під час вибору майбутньої професії молодь може припускатися низки помилок або хибних уявлень. Серед найбільш поширених: вступ на освітню

програму для підтримки друга або подруги; вибір професії за рівнем престижності; тиск із боку родичів або інших дорослих; представлення професії як продовження навчального предмету; нерозуміння сутності майбутньої професії; переоцінка власних фізичних можливостей або нехтування протипоказаннями за станом здоров'я; бажання наслідувати професію свого кумира; зручність місця розташування закладу вищої освіти та інші [3].

У Миколаївському національному аграрному університеті (МНАУ) проводиться системна робота щодо сприяння професійному самовизначенню молоді. Традиційно науково-педагогічними працівниками факультетів проводяться: Школа вибору професії «ПрофіСтарт: стань успішним!», дні відкритих дверей, підготовчі курси для складання ЗНО, Всеукраїнська олімпіада для обдарованої молоді, різноманітні професійні конкурси, відкриті лекції, «воркшопи», тренінги «Мій усвідомлений вибір професії», екскурсії факультетами та багато інших заходів [4]. Важливе місце у професійній орієнтації займає і Психолого-педагогічна лабораторія науково-просвітницьких інноваційних технологій розвитку особистості МНАУ. Так, досвідченим психологом університету проводяться професійні діагностики, професійне консультування, групові тренінги, семінари, майстер-класи та зустрічі, що сприяють формуванню навичок управління емоціями, покращенню міжособистісної комунікації та зниженню рівня стресу. Крім того, такі заходи допомагають молодим людям зробити усвідомлений вибір, що сприяє зміцненню їхньої соціальної підтримки та розвитку почуття власної відповідальності.

Узагальнюючи результати дослідження, зазначимо, що емоції є невід'ємною складовою психічного життя людини та суттєво впливають на процес професійного самовизначення молоді. Саме емоційні стани, переживання й перші враження формують ставлення до тієї чи іншої професії, сприяють або, навпаки, ускладнюють прийняття зважених рішень. Здатність молодої людини розуміти, аналізувати та керувати власними емоціями є важливою умовою для ефективного особистісного та професійного розвитку.

Професійне самовизначення вимагає усвідомленого підходу, що ґрунтується як на раціональному мисленні, так і на емоційному досвіді. Помилки у виборі професії часто спричинені недостатньою увагою до внутрішніх переживань, соціального тиску або хибних уявлень про професійне майбутнє. Саме тому необхідним є створення сприятливого освітнього середовища, яке забезпечує психологічну підтримку, розвиток емоційної компетентності та формування відповідальної життєвої позиції.

Досвід Миколаївського національного аграрного університету демонструє ефективність системного підходу до формування професійної орієнтації студентської молоді. Комплексна робота викладачів, психологів і спеціалістів із профорієнтації сприяє зниженню рівня емоційної напруги, розвитку навичок саморегуляції та забезпечує умови для свідомого вибору професійного шляху. Така діяльність має важливе значення для формування цілісної особистості,

здатної приймати обґрунтовані рішення та досягати успіху у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мікроекономіка і макроекономіка : Підручник у 2-х ч.: / С. Будаговська [та ін.] К. : Основи, 1998. 518 с.
2. Що таке колесо емоцій Роберта Плутчика і як ним користуватися [Електронний ресурс] // bs-staff – Режим доступу: <https://bs-staff.com.ua/shho-take-koleso-emocij-roberta-plutchika-i-yak-nim-koristuvatisya/>
3. Психологія професійної діагностики та професійного консультування: практичний посібник / Ігнатович О. М., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М. ; за ред. О. М. Ігнатович. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 225 с.
4. Професійна орієнтація [Електронний ресурс] // pk.mnau – Режим доступу: <https://pk.mnau.edu.ua/pre-university-training/prof-orientaciia/>

УДК 316.0

СПРИЙНЯТТЯ НЕФОРМАЛІВ СУСПІЛЬСТВОМ

Борко Т.М.,

кандидат педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет

Шешунова А.В.,

здобувачка вищої освіти спеціальності 162 Біотехнологія та біоінженерія,
Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** тези присвячені одній з актуальних тем сучасного суспільства і його взаємин з неформальними об'єднаннями, групами, індивідами. Розкриваються окремі причини формування неформальних течій, їх прояви, стереотипи в суспільстві відносно них та фактори можливого подолання цих стереотипів та негативного ставлення до неформалів.*

***Ключові слова:** неформали, суспільство, субкультури, стереотипи, гендерні рамки, толерантність, демократія.*

Неформали являють собою людей, котрі виділяються і вибиваються з традиційного зображення суспільства. Такі люди об'єднуються в різні течії та є представниками молодіжних субкультур. Відмінність цих людей від інших представників суспільства полягає у незвичайному зовнішньому вигляді (волосся пофарбоване у неприродні кольори, пірсинг, татуювання, дреди, використання кольорових лінз для зміни кольору очей, яскравий макіяж, чудернацький одяг та аксесуари, різна атрибутика). Також вони відрізняються своєрідною поведінкою яка виявляється у малюванні графіті, прослуховуванні певних жанрів музики, виклику духів, прогулянках кладовищами, використуванні різних мовних сленгів, відчуженості та інше [1], [2].